

DZIENNIK URZĘDOWY MINISTRA ŚRODOWISKA

Warszawa, dnia 5 stycznia 2017 r.

Poz. 1

ZARZĄDZENIE

MINISTRA ŚRODOWISKA¹⁾

z dnia 5 stycznia 2017 r.

w sprawie zadań ochronnych dla Parku Narodowego Gór Stołowych

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 oraz art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 i 1936 oraz z 2016 r. poz. 422) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się zadania ochronne dla Parku Narodowego Gór Stołowych na 2017 r.

§ 2. Zadania ochronne, o których mowa w § 1, obejmują:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków, stanowiące załącznik nr 1 do zarządzenia;
- 2) opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań, stanowiący załącznik nr 2 do zarządzenia;
- 3) opis sposobów czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt, stanowiący załącznik nr 3 do zarządzenia;
- 4) wskazanie obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną oraz krajobrazową, stanowiące załącznik nr 4 do zarządzenia;
- 5) ustalenie miejsc udostępnianych w celach naukowych, edukacyjnych, turystycznych i sportowych oraz maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach, stanowiące załącznik nr 5 do zarządzenia.

¹⁾ Minister Środowiska kieruje działem administracji rządowej – środowisko, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. 2015 poz. 1904 i 2095).

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

MINISTER ŚRODOWISKA

Załączniki do zarządzenia
Ministra Środowiska
z dnia 5 stycznia 2017 r. (Poz. 1)

Załącznik nr 1

**IDENTYFIKACJA I OCENA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ
WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH ORAZ SPOSOBY ELIMINACJI
LUB OGRANICZANIA TYCH ZAGROŻEŃ I ICH SKUTKÓW**

I. Zagrożenia wewnętrzne istniejące

Lp.	Identyfikacja i ocena ¹⁾ zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Zamieranie sztucznych drzewostanów będących monokulturami świerka (<i>Picea abies</i>) niedostosowanymi do siedliska, a stanowiącymi w PNGS ²⁾ około 83% powierzchni drzewostanów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Usuwanie drzew chorych i obumierających, jeżeli zagrażają one trwałości drzewostanów, z pozostawieniem niezbędnej liczby drzew ze względu na ochronę różnorodności biologicznej. 2. Zachowanie właściwego stanu zdrowotnego drzewostanów przez: <ol style="list-style-type: none"> 1) wyznaczenie i korowanie drzew opianych przez grzyby, w szczególności z rodzaju opieńka (<i>Armillaria spp.</i>) i owady, w szczególności kornik drukarz (<i>Ips typographus</i>) zagrażające trwałości drzewostanów; 2) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów przez: <ol style="list-style-type: none"> a) jesienne poszukiwania larw owadów z rodzaju zasnuja (<i>Cephalcia spp.</i>), b) wystawianie pułapek feromonowych na brudnicę mniszkę (<i>Lymantria monacha</i>), c) wykładanie pułapek klasycznych i feromonowych na kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>) oraz gatunki towarzyszące.
2	Niszczzenie ekosystemów naskalnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczanie antropopresji. 2. Udostępnianie obszarów PNGS do wspinaczki – zgodnie z Zarządzeniem Dyrektora PNGS.
3	Antropogeniczna erozja gleb na stokach	Zabudowa przeciwoerozyjna
4	Niekontrolowana penetracja obszaru PNGS polegająca na: <ol style="list-style-type: none"> 1) przebywaniu turystów lub odwiedzających PNGS, w miejscach nieudostępnionych (obszarach na terenie PNGS, które nie są udostępnione turystom do zwiedzania); 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ukierunkowanie ruchu turystycznego przez budowę i konserwację infrastruktury turystycznej. 2. Konserwacja nawierzchni szlaków turystycznych. Odnowienie oznaczeń szlaków i drogowskazów na węzłach komunikacyjnych. 3. Konserwacja szlaków rowerowych, ścieżek dydaktycznych oraz wykonanie kolejnych ścieżek.

	<p>2) użyciu pojazdów mechanicznych (motocykle, quady) - powodująca niszczenie roślinności w pobliżu szlaków turystycznych, runa leśnego i ekosystemów nieleśnych.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 4. Konserwacja wyposażenia miejsc odpoczynku, a także koszenie trawy w miejscach odpoczynku. 5. Ustawianie tablic informacyjnych z regulaminem PNGS i piktogramów. 6. Konserwacja oznakowania granic PNGS. 7. Usprawnianie ruchu turystycznego i ograniczanie ilości turystów na Szczelińcu Wielkim i Błędnych Skałach poprzez utworzenie tras turystycznych i wprowadzenie opłat za wejście na trasy. 8. Zapobieganie przebywaniu turystów lub odwiedzających PNGS poza miejscami udostępnionymi (obszarach na terenie PNGS, które nie są udostępnione turystom do zwiedzania), poprzez odsłanianie form skalnych zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie szlaków. 9. Kontrola zbioru jagód i grzybów. 10. Kontrola przestrzegania zasad korzystania z terenu PNGS (Służby PNGS, wolontariusze). 11. Stosowanie naturalnych przeszkód uniemożliwiających nielegalne wjazdy pojazdami mechanicznymi.
<p>5</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niezgodność składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem. 2. Niewłaściwa struktura przestrzenna i wiekowa drzewostanów. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Regulowanie składu gatunkowego drzewostanów z uwzględnieniem fazy rozwojowej drzewostanu, typu siedliska oraz typu zbiorowiska roślinnego i możliwych wariantów składu gatunkowego. 2. Wykonywanie działań ochronnych z uwzględnieniem wymogów ochrony siedlisk i gatunków określonych w załącznikach do dyrektywy ptasiej (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. U. UE L z dnia 26 stycznia 2010 r.)) i dyrektywy siedliskowej (Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. U. UE L. z dnia 22 lipca 1992 r.)). 3. Prowadzenie zabiegów pielęgnacyjno-hodowlanych w drzewostanach objętych programem przebudowy i renaturalizacji, polegających na: <ol style="list-style-type: none"> 1) stosowaniu różnych rodzajów cięć dla potrzeb przebudowy składu gatunkowego drzewostanów; 2) odnawianiu drzewostanu pod osłoną, w lukach, na gniazdach oraz w poprawkach i uzupełnieniach; 3) składaniu gałęzi; 4) wykaszaniu roślinności zielnej w odnowieniach; 5) pracach szkółkarskich; 6) zbiorze nasion i szyszek.

6	Uszkodzenie odnowień i młodników przez zwierzynę płową	Zabezpieczanie drzewostanów przed uszkodzeniami spowodowanymi przez zwierzęta roślinożerne poprzez: 1) zabezpieczanie młodego pokolenia drzew (grodzenie upraw siatką leśną, smarowanie drzew środkiem odstraszającym); 2) naprawy bieżące, remonty oraz czasowy demontaż istniejących ogrodzeń; 3) demontaż starych ogrodzeń; 4) kontrolę liczebności populacji zwierząt roślinożernych.
7	Zarastanie ekosystemów trawiastych na skutek sukcesji	1. Koszenie łąk i pastwisk z usuwaniem biomasy lub wypas zwierząt. 2. Usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów z ekosystemów trawiastych.
8	Zanikanie starych odmian drzew owocowych oraz zamieranie populacji owadów zapylających	1. Wegetatywne rozmnażanie drzew i krzewów owocowych z egzemplarzy rosnących na terenie PNGS. 2. Pielęgnowanie sadu kolekcyjnego i starych sadów oraz drzew przydomowych. 3. Kontynuacja działań zmierzających do odtworzenia zbliżonego do naturalnego zespołu owadów zapylających przez reaktywowanie bartnictwa.
9	Wypieranie przez inwazyjne gatunki roślin gatunków rodzimych	1. Monitoring w zakresie występowania następujących inwazyjnych gatunków roślin: 1) rdestowiec ostrokończysty (<i>Reynoutria japonica</i>); 2) rdestowiec sachaliński (<i>Reynoutria sachalinensis</i>); 3) rdestowiec pośredni (<i>Reynoutria x bohemica</i>); 4) barszcz Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>); 5) barszcz Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>); 6) niecierpek gruczołowaty (<i>Impatiens glandulifera</i>). 2. W przypadku stwierdzenia występowania inwazyjnych gatunków roślin, poprzez: 1) koszenie; 2) wykopywanie; 3) wywożenie; 4) zniszczenie, poza granicami PNGS.
10	Zamieranie osobników lub kłopoty z naturalnym odbudowaniem populacji następujących gatunków rzadkich i chronionych: 1) sosny drzewokosej (<i>Pinus x rhaetica</i>); 2) goryczuszki czeskiej (<i>Gentianella bohemica</i>);	1. Zbiór nasion i owoców. 2. Rozmnażanie wegetatywne. 3. Hodowla sadzonek. 4. Wprowadzanie wyhodowanych sadzonek na wybrane stanowiska. 5. Monitoring populacji gatunków rzadkich i chronionych.

	3) storczyca kulistej (<i>Traunsteinera globosa</i>); 4) mieczyka dachówkowatego (<i>Gladiolus imbricatus</i>).	
11	Zanieczyszczenie powierzchni ziemi	Zbiórka, segregacja i wywóz odpadów stałych
12	Degradacja infrastruktury drogowej przez czynniki abiotyczne i antropogeniczne, utrudniająca dojazd do powstałych zagrożeń, w szczególności pożarów, wypadków.	Utrzymanie przejezdności dróg będących własnością PNGS przez naprawę zniszczonych odcinków
13	1. Zmiana stosunków wodnych i szaty roślinnej oraz zubożenie siedlisk wilgotnych spowodowane odwodnieniem ekosystemów starymi rowami melioracyjnymi. 2. Zarastanie wysychających mokradeł młodym pokoleniem świerka (<i>Picea abies</i> (L.) <i>H.Karst</i>) pochodzącym z sukcesji naturalnej. 3. Nadmierny odpływ wody.	1. Ochrona i odtwarzanie zagrożonych siedlisk hydrogenicznych w PNGS przez ograniczenie nadmiernego odpływu wody. 2. Ograniczenie spływu wody po zboczach oraz usuwanie młodego pokolenia świerka (<i>Picea abies</i> (L.) <i>H.Karst</i>) pochodzącego z sukcesji naturalnej.
14	Presja zabudowy prywatnych nieruchomości na obszarze PNGS	Wykup nieruchomości gruntowych

II. Zagrożenia wewnętrzne potencjalne

Lp.	Identyfikacja i ocena ¹⁾ zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Nadmierny ruch pojazdów na drodze do Błędnym Skał	Ograniczanie ruchu pojazdów drogą do Błędnym Skał, poprzez budowę parkingów o ograniczonej ilości stanowisk przy Błędnym Skałach (58 stanowisk) i na Polanie YMCA (100 stanowisk).
2	Koncentracja ruchu turystycznego na Szczelińcu Wielkim i Błędnym Skałach	Wprowadzenie ruchu jednokierunkowego na trasach turystycznych. Budowa infrastruktury turystycznej zapewniającej bezpieczne przejście.
3	Zagrożenie życia i zdrowia turystów z powodu stojących martwych drzew i zbliżania się turystów do urwisk i przepaści.	1. Systematyczne usuwanie obumarłych drzew w pobliżu szlaków turystycznych. 2. Zabezpieczanie szlaków turystycznych i punktów widokowych znajdujących się w pobliżu urwisk i przepaści.
4	Naturalne masowe ruchy skał, stanowiące zagrożenie dla ruchu turystycznego.	1. Monitorowanie masowych ruchów skał – odczyty szczelinomierzy. 2. Wykonywanie działań zabezpieczających w rejonie szlaków turystycznych.

III. Zagrożenia zewnętrzne istniejące

Lp.	Identyfikacja i ocena ¹⁾ zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Niedostateczny poziom wiedzy społeczności lokalnych na temat roli jaką odgrywa PNGS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie działań służących ochronie przyrody w PNGS i przynoszących korzyści społeczności lokalnej, w szczególności w zakresie obsługi ruchu turystycznego. 2. Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnych. 3. Organizacja kampanii i zajęć edukacyjnych promujących przyrodę PNGS. 4. Monitorowanie postaw społeczności lokalnych w zakresie stosunku wobec PNGS i zaangażowania w ochronę przyrody.
2	Niski poziom świadomości ekologicznej turystów i społeczności lokalnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja programów edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej. 2. Prowadzenie działalności edukacyjnej w oparciu o przestrzenny system edukacyjno-informacyjny, w tym szczególnie dotyczącej potrzeb ochrony zasobów przyrody PNGS. 3. Doskonalenie oferty edukacyjnej dla wszystkich grup odbiorców. 4. Publikacja materiałów na temat PNGS, jego środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz problemów ochrony środowiska. 5. Współpraca ze społecznościami lokalnymi.
3	Przerwanie powiązań przyrodniczych PNGS z otoczeniem, a w konsekwencji doprowadzenie do zubożenia genetycznego i gatunkowego roślin i zwierząt PNGS.	Zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych łączących PNGS z innymi obszarami chronionymi, poprzez udział w tworzeniu dokumentów związanych z zagospodarowaniem przestrzennym okolicznych gmin.
4	Zanieczyszczenie powietrza, gleb, wód i hałas wzdłuż szlaków komunikacyjnych przecinających PNGS.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Propagowanie rozwiązań mających na celu ograniczenie ruchu kołowego przez PNGS, wspieranie rozwoju transportu zbiorowego i alternatywnego na obszarze PNGS. 2. Ograniczenie ruchu samochodowego na drodze Polana YMCA – Błędne Skały przez dążenie do wprowadzenia transportu alternatywnego i zbiorowego. 3. Modernizacja odcinków dróg newralgicznych z punktu widzenia przeciwdziałania zagrożeniom na terenie PNGS, zwłaszcza ze względów pożarowych czy możliwości pomocy turystom poszkodowanym w wypadkach.

5	Zanieczyszczenie powietrza, gleb i wód na skutek funkcjonowania w sąsiedztwie PNGS zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej oraz ośrodków wypoczynkowych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Propagowanie idei modernizacji i przebudowy systemów ogrzewania oraz urządzeń związanych z gospodarką wodno-ściekową. 2. Dążenie do wprowadzania odpowiednich rozwiązań w zagospodarowaniu przestrzennym w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. 3. Dążenie do likwidacji nielegalnych składowisk odpadów w otulinie PNGS. 4. Edukacja ekologiczna społeczności lokalnych.
6	Powstawanie chaotycznego krajobrazu kulturowego, na skutek wprowadzania dysharmonijnych form architektury i obiektów reklamowych (głównie w Karłowie i w bezpośrednim sąsiedztwie PNGS).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Propagowanie regionalnych wzorów architektury sudeckiej. 2. Działania na rzecz wprowadzenia do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zapisów ograniczających presję urbanizacyjną na terenie otuliny PNGS oraz opiniowanie inwestycji prywatnych i samorządowych.
7	Występowanie gatunków roślin inwazyjnych w otulinie PNGS	Współpraca z samorządami lokalnymi, w celu eliminacji gatunków roślin inwazyjnych.
8	Naruszanie granic PNGS, poprzez bezprawne zajęcie lub użytkowanie gruntów i samowole budowlane.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Regulacja stanu granic PNGS. 2. Monitoring granic przez służby PNGS w zakresie bezprawnego zajmowania lub użytkowania gruntów i samowoli budowlanych.

IV. Zagrożenia zewnętrzne potencjalne

Lp.	Identyfikacja i ocena ¹⁾ zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Przedostawanie się na teren PNGS jenota (<i>Nyctereutes procyonoides</i>) – obcego gatunku zwierząt	Ograniczenie liczebności jenota (<i>Nyctereutes procyonoides</i>) zgodnie z ustawą z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz. U. z 2015 r. poz. 2168 oraz z 2016 r. poz. 1082).
2	Zmniejszanie się wartości krajobrazu kulturowego na skutek wprowadzania zabudowy niezharmonizowanej z kulturowym i przyrodniczym otoczeniem oraz reklam i tablic informacyjnych, których forma plastyczna lub sposób prezentacji wprowadzają znaczącą dysharmonię w krajobrazie.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dążenie do wprowadzenia rozwiązań w zagospodarowaniu przestrzennym w otulinie PNGS dotyczących kształtowania nowej i przekształceń dawnej architektury oraz nadzór nad wdrażaniem tych rozwiązań. 2. Prowadzenie działań edukacyjnych promujących miejscowe tradycje oraz kształtujących potrzeby estetyczne dotyczące krajobrazu.
3	Zanikanie lokalnych tradycji	Prowadzenie działań edukacyjnych promujących tradycyjne budownictwo, sadownictwo, bartnictwo, pasterstwo oraz lokalne zwyczaje.

Objaśnienia:

- 1) Ocena zagrożeń wyraża się w uszeregowaniu zagrożeń od najistotniejszego.
- 2) PNGS – Park Narodowy Gór Stołowych.

Załącznik nr 2

**OPIS SPOSOBÓW OCHRONY CZYNNEJ EKOSYSTEMÓW Z PODANIEM RODZAJU,
ROZMIARU I LOKALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH ZADAŃ**

I. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony ścisłej

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	<p>1. Budowa, remonty i utrzymanie szlaków i urządzeń turystycznych:</p> <p>1) naprawa i bieżąca konserwacja infrastruktury turystycznej, w tym oznakowań, drogowskazów na węzłach komunikacyjnych; remont lub wymiana tablic edukacyjnych i informacyjnych przy szlakach oraz miejscach odpoczynku, remont lub wymiana szlakowskazów;</p> <p>2) usuwanie napisów (skutki wandalizmu) z infrastruktury turystycznej i skał.</p> <p>2. Przygotowanie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych do sezonu turystycznego, poprzez:</p> <p>1) udrożnianie szlaków przez usuwanie drzew tarasujących szlaki i ścieżki edukacyjne;</p> <p>2) usuwanie martwych drzew zagrażających turystom poruszającym się po szlakach i ścieżkach edukacyjnych;</p> <p>3) oznaczenie szlaków narciarskich.</p> <p>3. Bieżące naprawy i konserwacje kładki edukacyjnej „Niknąca Łąka”.</p> <p>4. Bieżące naprawy i konserwacje stanowisk „Ścieżki Skalnej Rzeźby”.</p>	<p>Do 10 sztuk – tablice edukacyjne Do 109 km – szlaki piesze Do 53 km – szlaki rowerowe</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p> <p>35 km</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Łącznie 14 stanowisk</p>	<p>Szlaki turystyczne i urządzenia zlokalizowane przy szlakach turystycznych na obszarze PNGS²⁾</p> <p>Szlaki turystyczne, narciarskie i ścieżki edukacyjne zlokalizowane na obszarze PNGS</p> <p>Oddział 57b, przebieg po żółtym szlaku turystycznym</p> <p>Oddziały – 15, 16, 2, przebieg po żółtym szlaku turystycznym</p>
2	Usuwanie odpadów z obszaru PNGS	Według potrzeb	Szlaki turystyczne i miejsca odpoczynku zlokalizowane przy szlakach turystycznych na obszarze PNGS
3	Oznakowanie granic obszarów objętych ochroną ścisłą	Do 10 km	Obszary PNGS objęte ochroną ścisłą
4	<p>1. Monitoring w zakresie występowania następujących inwazyjnych gatunków roślin:</p> <p>1) rdestowca ostrokończysty (<i>Reynoutria japonica</i>);</p>	Według potrzeb	Obszar PNGS w miejscach występowania inwazyjnych gatunków roślin

	<p>2) rdestowiec sachaliński (<i>Reynoutria sachalinensis</i>);</p> <p>3) rdestowiec pośredni (<i>Reynoutria x bohemia</i>);</p> <p>3) barszcz Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>);</p> <p>4) barszcz Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>);</p> <p>5) niecierpek gruczołowaty (<i>Impatiens glandulifera</i>).</p> <p>2. W przypadku stwierdzenia występowania inwazyjnych gatunków roślin:</p> <p>1) koszenie;</p> <p>2) wykopywanie;</p> <p>3) wywożenie;</p> <p>4) zniszczenie, poza granicami PNGS.</p>		
5	<p>Monitoring siedlisk Natura 2000 – Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) – kod 7110, Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>) – 7140, Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>) – kod 9110, Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae Fagenion</i>, <i>Galio odorati-Fagenion</i>) – kod 9130, Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis</i>, <i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i>, <i>Pino mugo-Sphagnetum</i>, <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne – kod 91D0, Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (<i>Tilio plathyphyllis – Acerion pseudoplatani</i>) – kod 9180, Górskie bory świerkowe (<i>Piceion abietis</i>: część – zbiorowiska górskie) – kod 9410, Wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami <i>Potentilletalia caulescentis</i> – kod 8210, Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacion vandellii</i>.</p>	Według potrzeb	Obszar PNGS w miejscach występowania

II. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony czynnej

A. W ekosystemach leśnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Regulowanie składu gatunkowego		

	<p>drzewostanów z uwzględnieniem fazy rozwojowej drzewostanu, typu siedliska oraz typu zbiorowiska roślinnego i możliwych wariantów składu gatunkowego:</p> <p>1) czyszczenia wczesne, czyszczenia późne;</p> <p>2) cięcia I, II i III klasy wieku;</p> <p>3) składanie gałęzi.</p>	<p>Do 15 ha</p> <p>Do 11,65 ha</p> <p>Według potrzeb</p>	<p>Oddziały – 10i, 11f, 12b, 24a, 29a, 48d, 54b, 63c, k, 77b, 94a, 101c, 118j, 128l, 130g</p> <p>Oddziały – 48d, 52h, 7p, 46a, 69i</p> <p>Obszar PNGS</p>
2	<p>Prowadzenie zabiegów pielęgnacyjno-hodowlanych w drzewostanach objętych programem przebudowy i renaturalizacji, po uwzględnieniu odnowień naturalnych, polegających na:</p> <p>1) stosowaniu różnych rodzajów cięć dla potrzeb przebudowy składu gatunkowego drzewostanów (cięcia IV, V i starszej klasy wieku);</p> <p>2) przygotowaniu powierzchni do odnawiania drzewostanu – sadzenie drzew pod osłoną, w lukach, na gniazdach, w ramach poprawek i uzupełnień oraz przez siew;</p> <p>3) składaniu gałęzi;</p> <p>4) wykaszaniu roślinności zielnej w odnowieniach;</p> <p>5) pracach szkółkarskich;</p> <p>6) zbiorze nasion buka (<i>Fagus sylvatica</i>), lipy drobnolistnej (<i>Tilia cordata</i>), wiązu górskiego (<i>Ulmus glabra</i>), jarzęba pospolitego (<i>Sorbus aucuparia</i>), klonu jaworu (<i>Acer pseudoplatanus</i>), szyszek jodły (<i>Abies alba</i>) oraz nasion drzew i krzewów biocenotycznych (głóg (<i>Crataegus monogyna</i>), tarnina (<i>Prunus spinosa</i>)).</p>	<p>Do 148,12 ha</p> <p>Do 20 ha</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Do 35 ha</p> <p>1,28 ha</p> <p>Do 1000 kg</p>	<p>Oddziały – 3d, 14c, 51c, 50b, 48d, 11f, 16j, 46g, 24a, 54a, 54b, 79h, 102b, 102f, 144a</p> <p>Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p> <p>Obszar PNGS</p> <p>Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p> <p>Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p> <p>Obszar PNGS</p>
3	<p>Opóźnienie rozpadu monokultur świerkowych (<i>Picea abies</i>) przez cięcia sanitarne – usuwanie powalonych, złamanych oraz zasiedlonych przez owady drzew z pozostawieniem części drzew niezagrażających zdrowotności</p>	<p>Według potrzeb i stopnia zagrożenia przez owady</p>	<p>Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p>

	drzewostanów (według potrzeb i stopnia zagrożenia przez owady).		
4	<p>Zachowanie właściwego stanu zdrowotnego drzewostanów, poprzez:</p> <p>1) korowanie części drzew, pozostawionych w ekosystemach do rozpadu, a zasiedlonych przez owady w drzewostanach zagrożonych masowym występowaniem kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>) i gatunków towarzyszących, m.in. kornika drukarczyka (<i>Ips amitinus</i>), rytownika pospolitego (<i>Pityogenes chalcographus</i>), czterooczaka świerkowca (<i>Polygraphus poligraphus</i>) (według potrzeb i stopnia rozwoju owadów);</p> <p>2) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów przez jesienne poszukiwania larw owadów z rodzaju zasnuja (<i>Cephalcia spp.</i>);</p> <p>3) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów przez wystawianie pułapek feromonowych na brudnicę mniszkę (<i>Lymantria monacha</i>);</p> <p>4) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów przez wykładanie pułapek klasycznych, feromonowych na kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>) i gatunki towarzyszące, m.in. kornika drukarczyka (<i>Ips amitinus</i>), rytownika pospolitego (<i>Pityogenes chalcographus</i>), czterooczaka świerkowca (<i>Polygraphus poligraphus</i>).</p>	<p>Według potrzeb i stopnia rozwoju owadów</p> <p>60 prób</p> <p>Do 35 sztuk</p> <p>Według potrzeb</p>	<p>Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p>
5	<p>Zabezpieczanie drzewostanów przed uszkodzeniami powodowanymi przez zwierzęta roślinożerne, poprzez:</p> <p>1) regulację liczebności populacji zwierząt roślinożernych, w celu ograniczenia szkód powstałych przez zgryzanie jodły (<i>Abies alba</i>) i buka (<i>Fagus sylvatica</i>)</p>	<p>Jeleń (<i>Cervus elaphus</i>) – do 50 sztuk</p>	<p>Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p>

	<p>w odnowieniach sztucznych wprowadzanych jako przebudowa drzewostanów;</p> <p>2) zabezpieczanie młodego pokolenia drzew poprzez grodzenie upraw siatką leśną;</p> <p>3) zabezpieczanie młodego pokolenia drzew – smarowanie drzew środkiem odstraszającym;</p> <p>4) naprawy bieżące, remonty oraz czasowy demontaż istniejących ogrodzeń;</p> <p>5) demontaż starych ogrodzeń.</p>	<p>Do 2000 m</p> <p>Do 80 ha</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Do 3000 m</p>	
6	<p>1. Monitoring w zakresie występowania następujących inwazyjnych gatunków roślin:</p> <p>1) rdestowiec ostrokończysty (<i>Reynoutria japonica</i>);</p> <p>2) rdestowiec sachaliński (<i>Reynoutria sachalinensis</i>);</p> <p>3) rdestowiec pośredni (<i>Reynoutria x Bohemia</i>);</p> <p>4) barszcz Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>);</p> <p>5) barszcz Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>);</p> <p>6) niecierpek gruczołowaty (<i>Impatiens glandulifera</i>).</p> <p>2. W przypadku stwierdzenia występowania inwazyjnych gatunków roślin:</p> <p>1) koszenie;</p> <p>2) wykopywanie;</p> <p>3) wywożenie;</p> <p>4) zniszczenie, poza granicami PNGS.</p>	Według potrzeb	Obszar PNGS w miejscach występowania inwazyjnych gatunków roślin
7	<p>Monitoring siedlisk Natura 2000: Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>) – 7140, Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>) – kod 9110, Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae Fagenion</i>, <i>Galio odorati-Fagenion</i>) – kod 9130, Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis</i>, <i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i>, <i>Pino mugo-Sphagnetum</i>, <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne – kod 91D0, Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródliskowe</p>	Według potrzeb	Obszar PNGS w miejscach występowania siedlisk Natura 2000

	- kod 91E0, Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (<i>Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>) – kod 9180, Górskie bory świerkowe (<i>Piceion abietis</i> : część – zbiorowiska górskie) – kod 9410, Wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami <i>Potentilletalia caulescentis</i> – kod 8210, Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacion vandellii</i> – kod 8220.		
8	Restytucja populacji owadów zapylających	Według potrzeb	Oddziały – 7, 18, 22, 58, 99
9	Waloryzacja i zachowanie starych odmian drzew owocowych poprzez pielęgnowanie starych sadów i przydomowych drzew	Według potrzeb	Oddziały – 18, 21, 22, 24, 26, 83, 99
10	Pielęgnacja drzew owocowych wprowadzanych jako wzbogacenie bazy żerowej dla zwierząt	Według potrzeb	Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina

B. W ekosystemach wodnych i siedliskach mokradłowych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Konserwacja urządzeń hydrotechnicznych i przeciwpożarowych: 1) wykaszanie roślinności na grobli na powierzchni: 2) naprawa tablic informacyjnych: 3) naprawa urządzeń hydrotechnicznych i przeciwpożarowych.	0,024 ha Według potrzeb Według potrzeb	Oddziały – 19l, r, 78c
2	1. Ochrona i odtwarzanie zagrożonych siedlisk hydrogenicznych w PNGS. 2. Ograniczenie nadmiernego odpływu wody przez zatykanie rumoszem drzewnym starych rowów melioracyjnych, spowolnienie splywu po zboczach. 3. Usuwanie młodego pokolenia świerka (<i>Picea abies</i> (<i>Picea abies</i> (L.) H.Karst), brzozy omszonej (<i>Betula pubescens</i>) i brzozy brodawkowatej (<i>Betula pendula</i>). 4. Monitoring siedlisk hydrogenicznych ze szczególnym uwzględnieniem obserwacji wpływu zmian poziomu wód powierzchniowych i podziemnych na ich stan.	Według potrzeb	Torfowiska i zabagnienia na obszarze PNGS

	5. Usuwanie martwych drzew zagrażających turystom poruszającym się po szlakach turystycznych i ścieżkach edukacyjnych.	Według potrzeb	
	6. Bieżące remonty wyposażenia tras turystycznych na Szczelińcu Wielkim i w Błędnym Skalach: 1) wymiana balustrad przy schodach na Szczelińcu; 2) wymiana kładek; 3) remont nawierzchni szlaku; 4) remont drobnej infrastruktury turystycznej.	Według potrzeb	Oddziały – 116, 121, 41
	7. Budowa parkingu wraz z infrastrukturą.	100 miejsc parkingowych	Polana YMCA
	8. Remont szlaku turystycznego i wyposażenie go w infrastrukturę turystyczną.	900 m	Szlak zielony – Bukowina – Błędne Skąły
	9. Bieżące naprawy nawierzchni szlaków rowerowych na terenie PNGS.	Do 5 km	Szlaki rowerowe na obszarze PNGS
	10. Odnowienie oznakowania szlaków rowerowych.	Do 10 km	
	11. Udostępnienie punktu widokowego w rejonie Fortu Karola wraz z wyznaczeniem szlaku dojściowego.	Do 120 m	Oddział – 85 b, h
	12. Bieżące naprawy i konserwacje ścieżki edukacyjnej „Ochrona Ekosystemów w Parku Narodowym Gór Stołowych”.	Łącznie 12 stanowisk	Oddziały – 115, 116, 117, 118, 120, 121
	13. Bieżące naprawy i konserwacja stanowisk „Ścieżki Skalnej Rzeźby”.	Łącznie 14 stanowisk	Oddziały – 2, 4, 19, 42, 41 – przebieg po żółtym szlaku turystycznym
	14. Bieżące naprawy i konserwacje: 1) stanowiska edukacyjnego „Radkowskie Baszty” (ścieżka geologiczna); 2) stanowisk edukacyjnych „Wisząca Skąła, Podmorskie Kanały, Białe Ściany” (ścieżka geologiczna); 3) kładki edukacyjnej „Niknąca Łąka”.	Według potrzeb	Pododdział 29a Oddziały – 106d, 97f Oddział 57a – przebieg po żółtym szlaku turystycznym
2	Ograniczanie niekontrolowanej penetracji obszaru PNGS, poprzez: 1) przygotowanie, oznakowanie i utrzymanie szlaków narciarstwa biegowego;	Do 35 km	Szlaki narciarstwa biegowego na obszarze PNGS

	2) odsłanianie form skalnych oraz punktów widokowych poprzez podkrzesywanie i przycinanie gałęzi drzew na „Skalnych Grzybach”, „Szczelińcu Wielkim” i „Błędnym Skałach”;	Według potrzeb	Oddziały – 46, 47, 41, 116
	3) monitorowanie obszarów wspinaczkowych.	Według potrzeb	Obszary wspinaczkowe na terenie PNGS
3	Usuwanie odpadów z obszaru PNGS	Według potrzeb	Szlaki turystyczne i miejsca odpoczynku zlokalizowane przy szlakach turystycznych na obszarze PNGS
4	Oznakowanie granic PNGS poprzez: 1) ustawienie tablic informacyjnych, przy wejściach do PNGS; 2) koszenie trawy przy tablicach.	30 sztuk 218 m ²	Obwody ochronne – Szczeliniec, Bukowina, Czerwona Woda
5	Utrzymanie dróg we właściwym stanie technicznym (remonty i modernizacje).	Do 50 km	Obszar PNGS
6	Remont modernizacyjny drogi przeciwpożarowej	Do 2000 m	Obwód Ochronny Bukowina, oddziały – 149d, g, h, i, j, k, n, 150g, h

III. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony krajobrazowej

A. W nieleśnych ekosystemach lądowych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	1. Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w ekosystemach łąkowych, w tym ochrona siedlisk Natura 2000 – Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (<i>Nardion</i> – płaty bogate florystycznie) – kod 6230, Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>) – kod 6510, Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (<i>Polygono-Trisetion</i>) – kod 6520 poprzez: 1) koszenie łąk, muraw i pastwisk wraz z usuwaniem biomasy lub ekstensywny wypas zwierząt; 2) usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów. 2. Monitoring siedlisk Natura 2000.	Do 350 ha	1. Oddziały – 1a, b, 5a, b, d, f, 6j, 7x, 8b, c, d, f, g, 9a, 17c, d, i, k, m, n, o, s, y, z, bx, cx, fx, 18i, n, 19d, 20l, m, n, o, p, s, t, w, x, y, ax, bx, dx, hx, kx, lx, 21a, m, p, 26a, 43n, w, 44b, d, g, h, i, l, o, 49d, 51g, 52i, 61g, i, k, 62m, 67j, o, 70a, 72h, i, m, 78h, i, k, l, o, 79i, 80g, 81a, 100bx, cx, 107d, i, j, m, o, r, s, 108c, i, 109f, 112l, 113f, g, p, 121p, s, t, 128w, x, y, ax, 130o, p, r, 131a, b, c, 132i, j, 137d, f, 138b, 139g, j, 141bx, cx, gx, hx, 143d, 146j, r, 151w.

			2. Działki – 110/3 i 111 gm. Lewin Kłodzki obr. Dańczów, 101 gm. Kudowa Zdrój obr. Jakubowice.
2	1. Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w siedliskach hydrogenicznym przez ręczne koszenie wraz z usuwaniem biomasy. 2. Usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów.	Do 1,5 ha	Oddział 5b
3	Waloryzacja i zachowanie starych odmian drzew owocowych – pielęgnowanie sadów oraz przydomowych drzew.	Według potrzeb	Oddziały – 18, 19, 21, 83, 137, 152
4	Restytucja populacji owadów zapylających	Według potrzeb	Oddziały – 137, 152
5	1. Monitoring w zakresie występowania następujących inwazyjnych gatunków roślin: 1) rdestowiec ostrokończysty (<i>Reynoutria japonica</i>); 2) rdestowiec sachaliński (<i>Reynoutria sachalinensis</i>); 3) rdestowiec pośredni (<i>Reynoutria x bohemica</i>); 4) barszcz Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>); 5) barszcz Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>); 6) niecierpek gruczołowaty (<i>Impatiens glandulifera</i>). 2. W przypadku stwierdzenia występowania inwazyjnych gatunków roślin: 1) koszenie, 2) wykopywanie, 3) wywożenie, 4) zniszczenie, poza granicami PNGS.	Według potrzeb	Obszar PNGS w miejscach występowania inwazyjnych gatunków roślin
6	Pielęgnacja drzew owocowych wprowadzanych jako wzbogacenie bazy żerowej dla zwierząt	Według potrzeb	Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina

B. W ekosystemach wodnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Remont urządzeń hydrotechnicznych	Do 0,3 ha	Oddział – 151 t, y, w, z, x, ax, bx, cx
2	Remont urządzeń hydrotechnicznych – remont kładki oraz odkrzaczenie grobli i wałów zbiornika	Do 0,67 ha	Oddział – 78 b

C. Inne

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	1. Budowa, remonty i utrzymanie szlaków oraz urządzeń turystycznych:		Szlaki turystyczne i obiekty zlokalizowane przy szlakach turystycznych, polach wypoczynkowych i parkingach, na obszarze PNGS
	1) naprawa i bieżąca konserwacja infrastruktury turystycznej, w tym oznakowań, drogowskazów na węzłach komunikacyjnych;	Według potrzeb	
	2) wymiana tablic edukacyjnych i informacyjnych przy szlakach i miejscach odpoczynku;	Łącznie do 10 sztuk	
	3) konserwacje i remonty oznakowania oraz wyposażenia szlaków turystycznych;	Do 109 km	
	4) konserwacja wyposażenia miejsc odpoczynku oraz koszenie trawy w miejscach odpoczynku;	Według potrzeb	
1	5) budowa kładek i pomostów na szlakach turystycznych;	Według potrzeb	Szlaki turystyczne i ścieżki edukacyjne na obszarze PNGS
	6) usuwanie napisów (skutki wandalizmu) z obiektów infrastruktury turystycznej i skał;	Według potrzeb	
1	7) naprawa i bieżąca konserwacja nawierzchni szlaków turystycznych (piaskowiec radkowski).	Do 15 km	Szlaki rowerowe na obszarze PNGS
	2. Przygotowanie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych do sezonu turystycznego, poprzez:	Według potrzeb	
1	1) usuwanie tarasujących je drzew;	Do 53 km	Oddział 133g
	2) usuwanie martwych drzew zagrażających turystom poruszającym się po szlakach.		
1	3. Odnowienie oznakowania szlaków rowerowych.	Według potrzeb	Oddziały – 50f, 133f, g, 35f, 62, 31c, 42g
1	4. Remont i zagospodarowanie parkingu YMCA.	Według potrzeb	
1	5. Bieżące remonty i naprawy wyposażenia i nawierzchni parkingów (Kształtna Łąka, YMCA, Wodospady Pośny, Batorówek, Droga nad Urwiskiem, pod Szczelińcem).	Według potrzeb	

	6. Koszenie trawy na parkingach i miejscach odpoczynku (Kształtna Łąka, YMCA, Wodospady Pośny, Batorówek, Droga nad Urwiskiem, pod Szczelińcem).	Około 2 ha	Oddziały – 50f, 133f, g, 35f, 62, 31c, 42g
	7. Bieżące konserwacje obiektu Ekocentrum Parku Narodowego Gór Stołowych.	1 budynek	Oddział 151 t
	8. Kompleksowa realizacja ekspozycji edukacyjnej w Ekocentrum Parku Narodowego Gór Stołowych.	1 ekspozycja Według potrzeb	Oddział 151 t Oddział 44 d
	9. Bieżące naprawy i konserwacje stanowiska edukacyjnego „Łąki Pasterskie” (ścieżka geologiczna).	Według potrzeb	Oddział 148 c
	10. Bieżące naprawy i konserwacje stanowiska edukacyjnego „Czerwona Skała” (ścieżka geologiczna).	Łącznie 14 stanowisk	Oddziały – 17, 17A, 20A, 157A, 41A – przebieg po żółtym szlaku turystycznym
	11. Bieżące naprawy i konserwacja stanowisk „Ścieżki Skalnej Rzeźby”.	7 stanowisk oraz ławki, mostki i wiata oraz ciągi piesze	Oddział 151 t, y, w, z, x, ax, bx, cx
	12. Remont wyposażenia ścieżki edukacyjnej „Płazy”.	0,10 ha	
	13. Wykaszenie roślinności na grobli przy ścieżce edukacyjnej „Płazy”.		
2	Ograniczanie niekontrolowanej penetracji obszaru PNGS, polegającej m.in na przebywaniu turystów lub odwiedzających PNGS, w miejscach niedostępnych poprzez przygotowanie, oznakowanie i utrzymanie szlaków narciarstwa biegowego	Do 35km	Szlaki narciarstwa biegowego na obszarze PNGS
3	Usuwanie odpadów z obszaru PNGS	Według potrzeb	Szlaki turystyczne i miejsca odpoczynku przy szlakach
4	Utrzymanie dróg we właściwym stanie technicznym (remonty i modernizacje).	Do 25 km	Obszar PNGS
5	Budowa obiektu magazynowego przy Dyrekcji PNGS wraz z wykonaniem remontu nawierzchni	1 budynek	Oddział 151 t
6	Remont i adaptacja budynku w miejscowości Pasterka nr 15	1 budynek wraz z zabudowaniami gospodarczymi	Oddział 20B p
7	Remont budynku w miejscowości Pasterka nr 14	1 budynek	Oddział 20 d
8	Rozbiórka obiektów dawnego wyciągu narciarskiego w Ostrej	Do 1,43 ha	Oddział 22 h, 23B j

	Górze		
9	Budowa oczyszczalni ścieków dla budynków mieszkalnych Bukowina 6, Karłów 13 i Karłów 18	Do 3 sztuk	Oddział 79j, 80f, 121r
10	Budowa wspólnej oczyszczalni ścieków dla budynków Karłów 32, 33 i 35	1 sztuka	Oddział 78j, l, m, n

Objaśnienia:

- 1) Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz obwody ochronne podano zgodnie z mapą przeglądową Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000 według stanu na 1.01.2010 r. Podział na pododdziały oznaczone literą oraz obszary objęte ochroną częściową przyjęto zgodnie z mapą obszarów ochronnych Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000, według stanu na 1.01.2010 r. Mapy znajdują się w siedzibie Parku Narodowego Gór Stołowych w miejscowości Kudowa-Zdrój.
- 2) PNGS – Park Narodowy Gór Stołowych.

Załącznik nr 3

OPIS SPOSOBÓW CZYNNEJ OCHRONY GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT

I. Sposoby ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony ścisłej

A. Ochrona czynna gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	Skalnica zwodnicza (<i>Saxifraga sponhemica</i>)	Ocena stanu populacji w rejonie Rogowej Kopy, na powierzchni 0,5 ha (jedyne stanowisko w kraju)	Monitoring liczebności i struktury populacji.
2	Sosna drzewokosa (<i>Pinus x rhaetica</i>)	1. Ocena stanu populacji. 2. Działania zmierzające do zachowania zasobów genowych populacji z Gór Stołowych.	1. Monitoring populacji. 2. Zbiór zrazów do szczepień z około 20 osobników. 3. Zbiór igieł do badań genetycznych (po 4 sztuki z osobnika).
3	Bagno zwyczajne (<i>Ledum palustre</i>)	Ocena stanu populacji	Monitoring miejsc występowania, liczebności populacji
4	Turzyca skąpokwiatowa (<i>Carex pauciflora</i>)	Ocena stanu populacji	Monitoring miejsc występowania, liczebności populacji

B. Ochrona czynna gatunków zwierząt

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	1. Sokół wędrowny (<i>Falco peregrinus</i>). 2. Puchacz (<i>Bubo bubo</i>). 3. Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>). 4. Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>). 5. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 6. Żuraw (<i>Grus grus</i>). 7. Jastrząb (<i>Accipiter gentilis</i>). 8. Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>).	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania, liczebności i parametrów rozrodczych poszczególnych gatunków – stałe obserwacje i zastosowanie specjalistycznego sprzętu elektronicznego. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich bezpośredniego sąsiedztwa. 3. Dozór miejsc lęgowych, w celu ograniczenia płoszenia zwierząt. 4. Obrączkowanie.
2	Gatunki owadożernych ssaków i gryzoni	Prowadzenie rozpoznania w zakresie występowania drobnych ssaków owadożernych i gryzoni, w celu aktualizacji listy gatunków zwierząt występujących w PNGS ¹ .	1. Inwentaryzacja składu gatunkowego – prowadzenie odłowów w stożki i pułapki żywołowne. 2. Wykonanie dokumentacji fotograficznej. 3. W przypadku karczowników –

			<p>przeprowadzenie badań radiotelemetrycznych polegających na m. in. ustaleniu wielkości zajmowanych terytoriów, preferencji środowiskowych, trybu życia i aktywności dobowej, stopnia nakładania się nisz siedliskowych w przypadku wykazania obu gatunków karczownika (<i>Arvicola scherman</i> i <i>Arvicola amphibius</i>).</p>
3	Popielicowate (<i>Gliridae</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring miejsc występowania. 2. Inwentaryzacja, poprzez prowadzenie odłowów. 3. W przypadku popielicy (<i>Glis glis</i>) – przeprowadzenie badań radiotelemetrycznych polegających na m. in. ustaleniu wielkości zajmowanych terytoriów, preferencji środowiskowych, trybu życia i aktywności dobowej.
4	Nietoperze (<i>Chiroptera</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania – zarówno schronień zimowych jak i letnich (w tym miejsc rozrodu)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring miejsc występowania i liczebności poszczególnych gatunków. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich bezpośredniego sąsiedztwa.
5	Drapieżne (<i>Carnivora</i>)	Prowadzenie rozpoznania w zakresie występowania ssaków drapieżnych w celu aktualizacji listy gatunków zwierząt występujących w PNGS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inwentaryzacja występowania ssaków drapieżnych przy użyciu różnych metod badawczych: <ol style="list-style-type: none"> 1) tropienia; 2) identyfikacji śladów bytowania; 3) zastosowania powierzchni tropiących; 4) odczytu zdjęć i filmów z fotonępek umieszczonych na terenie PNGS. 2. Monitoring aktywności i zasięgu występowania wybranych gatunków przez zastosowanie specjalistycznego sprzętu elektronicznego lub analiz molekularnych.

II. Sposoby ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony czynnej

A. Ochrona czynna gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	Sosna drzewokosa (<i>Pinus x rhaetica</i>)	1. Zachowanie zasobów genowych populacji z Gór Stołowych. 2. Inwentaryzacja sosny drzewokosej (<i>Pinus x rhaetica</i>).	1. Hodowla sadzonek. 2. Zbiór igieł do badań genetycznych (po 4 sztuki z osobnika). 3. Bieżące utrzymanie plantacji drzew zachowawczych sosny drzewokosej (<i>Pinus x rhaetica</i>), poprzez: 1) pielęgnację powierzchni plantacji; 2) bieżące naprawy ogrodzenia plantacji.
2	1. Zanokcica północna (<i>Asplenium septentrionalne</i>). 2. Paprotnik kolczysty (<i>Polystichum aculeatum</i>). 3. Dzwonek szerokolistny (<i>Campanula latifolia</i>). 4. Rojownik pospolity (<i>Jovibarba sobolifera</i>). 5. Bagno zwyczajne (<i>Ledum palustre</i>). 6. Jasterzebiec alpejski (<i>Hieracium sudetotubulosum</i>). 7. Mietlica skalna (<i>Agrostis rupestris</i>).	Ocena stanu populacji	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności stanowisk. 2. Dozór miejsc występowania w celu zabezpieczenia istniejących populacji.

B. Ochrona czynna gatunków zwierząt

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	1. Puchacz (<i>Bubo Bubo</i>). 2. Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>). 3. Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>). 4. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 5. Sokół wędrowny (<i>Falco peregrinus</i>). 6. Żuraw (<i>Grus grus</i>). 7. Jastrząb (<i>Accipiter gentilis</i>). 8. Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>).	Rozpoznanie w terenie, celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania, liczebności i parametrów rozrodczych poszczególnych gatunków – stałe obserwacje i zastosowanie specjalistycznego sprzętu elektronicznego. 2. Wyznaczanie stref ochronnych wokół stanowisk gatunków lęgowych, ich okresowa kontrola. 3. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich bezpośredniego sąsiedztwa. 4. Dozór miejsc lęgowych, w celu ograniczenia płoszenia

			<p>zwierząt.</p> <p>5. Obrączkowanie.</p> <p>6. Czyszczenie budek lęgowych i demontaż starych.</p> <p>7. Czyszczenie gniazd bociana czarnego.</p>
2	Gatunki owadożernych ssaków i gryzoni	Prowadzenie rozpoznania w zakresie występowania drobnych ssaków owadożernych i gryzoni, w celu aktualizacji listy gatunków zwierząt występujących w PNGS	<p>1. Inwentaryzacja składu gatunkowego poprzez prowadzenie odłowów w stożki i pułapki żywołowne.</p> <p>2. Wykonanie dokumentacji fotograficznej.</p> <p>3. W przypadku karczowników – przeprowadzenie badań radiotelemetrycznych, polegających na m. in. ustaleniu wielkości zajmowanych terytoriów, preferencji środowiskowych, trybu życia i aktywności dobowej.</p>
3	Popielicowate (<i>Gliridae</i>)	Rozpoznanie w terenie, celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	<p>1. Monitoring miejsc występowania.</p> <p>2. Kontrole i czyszczenie budek, demontaż starych budek.</p> <p>2. Inwentaryzacja przez prowadzenie odłowów.</p> <p>3. W przypadku popielicy (<i>Glis glis</i>) – przeprowadzenie badań radiotelemetrycznych polegających na m. in. ustaleniu wielkości zajmowanych terytoriów, preferencji środowiskowych, trybu życia i aktywności dobowej.</p>
4	Nietoperze (<i>Chiroptera</i>)	Rozpoznanie w terenie, celem objęcia ochroną miejsc ich występowania, zarówno schronień zimowych jak i letnich (w tym miejsc rozrodu)	<p>1. Monitoring miejsc występowania i liczebności poszczególnych gatunków.</p> <p>2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich bezpośredniego sąsiedztwa.</p> <p>3. Wieszanie sztucznych schronień, ich kontrola i czyszczenie, demontaż starych schronień.</p>
5	Drapieżne (<i>Carnivora</i>)	Prowadzenie rozpoznania w zakresie występowania ssaków drapieżnych w celu aktualizacji listy gatunków zwierząt występujących	<p>1. Inwentaryzacja występowania ssaków drapieżnych przy użyciu różnych metod badawczych:</p> <p>1) tropienia;</p>

		w PNGS	2) identyfikacji śladów bytowania; 3) zastosowania powierzchni tropiących; 4) odczytu zdjęć i filmów z fotopułapek, umieszczonych na terenie PNGS. 2. Monitoring aktywności i zasięgu występowania wybranych gatunków przez zastosowanie specjalistycznego sprzętu elektronicznego lub analiz molekularnych.
6	1. Sowy (<i>Strigiformes</i>). 2. Popielicowate (<i>Gliridae</i>). 3. Dziecioty (<i>Picidae</i>). 4. Nietoperze (<i>Chiroptera</i>).	Ochrona biotopów oraz miejsc stałego występowania i rozrodu zwierząt wykorzystujących dziuple	Pozostawianie w drzewostanach i zadrzewieniach drzew z dziuplami oraz drzew obumierających i martwych

III. Sposoby ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony krajobrazowej

A. Ochrona czynna gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	Goryczuszka czeska (<i>Gentianella bohemica</i>)	1. Ocena stanu populacji. 2. Wzmacnianie trwałości populacji naturalnych oraz ochrona <i>ex situ</i> . 3. Działania zmierzające do powiększenia liczebności. 4. Utrzymanie stanowisk występowania gatunku we właściwym stanie ochrony.	1. Monitoring liczebności i struktury populacji. 2. W okresie dojrzewania nasion ręczne wzniesienie gleby w pobliżu osobników gatunku, w celu zwiększenia możliwości ich rozprzestrzeniania. 3. Zbiór nasion do zasilenia populacji macierzystej. 4. Koszenie lub wypas stanowisk występowania gatunku.
2	Mieczyk dachówkowaty (<i>Gladiolus imbricatus</i>)	1. Ocena stanu populacji. 2. Wzmacnianie trwałości populacji naturalnych oraz ochrona <i>ex situ</i> . 3. Utrzymanie stanowisk występowania gatunku we właściwym stanie ochrony.	1. Hodowla sadzonek do zasilenia populacji macierzystych. 2. Monitoring liczebności i struktury populacji. 3. Koszenie lub wypas stanowisk występowania gatunku.
3	Storczyca kulista (<i>Traunsteinera globosa</i>)	1. Ocena stanu populacji. 2. Wzmacnianie trwałości populacji naturalnych oraz ochrona <i>ex situ</i> . 3. Utrzymanie stanowisk występowania gatunku we	1. Zbiór nasion. 2. Hodowla sadzonek do zasilenia populacji macierzystych. 3. Monitoring liczebności i struktury populacji.

		właściwym stanie ochrony.	4. Koszenie lub wypas stanowisk występowania gatunku.
4	1. Lilia bulwkowata (<i>Lilium bulbiferum</i>). 2. Kukułka bzowa (<i>Dactylorhiza sambucina</i>). 3. Storzyczek męski (<i>Orchis mascula</i>). 4. Nasięźrzał pospolity (<i>Ophioglossum vulgatum</i>). 5. Turzyca Davalla (<i>Carex davalliana</i>). 6. Gnidosz rozesłany (<i>Pedicularis sylvatica</i>).	1. Ocena stanu populacji. 2. Utrzymanie stanowisk występowania gatunku we właściwym stanie ochrony.	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności stanowisk. 2. Wzmożony dozór terenu, w celu zabezpieczenia istniejących populacji. 3. Koszenie lub wypas stanowisk występowania gatunku.

B. Ochrona czynna gatunków zwierząt

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	Zwierzęta owadożerne i gryzonie	Prowadzenie rozpoznania w zakresie występowania drobnych ssaków owadożernych i gryzoni, w celu aktualizacji listy gatunków zwierząt występujących w PNGS	1. Inwentaryzacja składu gatunkowego, poprzez prowadzenie odłowów w stożki i pułapki żywołowne. 2. Wykonanie dokumentacji fotograficznej. 3. W przypadku karczowników – przeprowadzenie badań radiotelemetrycznych polegających na m. in. ustaleniu wielkości zajmowanych terytoriów, preferencji środowiskowych, trybu życia i aktywności dobowej.
2	Drapieżne (<i>Carnivora</i>)	Prowadzenie rozpoznania w zakresie występowania ssaków drapieżnych, w celu aktualizacji listy gatunków zwierząt występujących w PNGS	1. Inwentaryzacja występowania ssaków drapieżnych przy użyciu różnych metod badawczych: 1) tropienia; 2) identyfikacji śladów bytowania; 3) zastosowanie powierzchni tropiących; 4) odczyt zdjęć i filmów z fotopułapek umieszczonych na terenie PNGS. 2. Monitoring aktywności i zasięgu występowania wybranych gatunków przez zastosowanie specjalistycznego sprzętu

			elektronicznego lub analiz molekularnych.
3	Derkacz (<i>Crex crex</i>)	1. Rozpoznanie w terenie, celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu. 2. Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w ekosystemach trawiastych.	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności gatunku. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich bezpośredniego sąsiedztwa. 3. Wykaszanie trawiastych terenów nieleśnych, usuwanie młodego pokolenia drzew i krzewów pochodzących z sukcesji naturalnej.
4	1. Myszolów (<i>Buteo buteo</i>). 2. Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>). 3. Jastrząb (<i>Accipiter gentilis</i>). 4. Pustułka (<i>Falco tinnunculus</i>).	Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w ekosystemach trawiastych stanowiących rzeczywiste lub potencjalne areale łowieckie ptaków szponiastych	Koszenie łąk, muraw i pastwisk z usuwaniem biomasy lub ekstensywny wypas zwierząt, usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów
5	Gatunki bezkręgowców chronionych (<i>Lepidoptera</i>)	Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w ekosystemach trawiastych stanowiących rzeczywiste lub potencjalne siedliska rzadkich gatunków zwierząt	Koszenia zapobiegające zarastaniu stanowisk bytowania motyli, w szczególności modraszków (<i>Phengaris teleius</i>) oraz (<i>Phengaris nausithous</i>)

Objaśnienie:

¹⁾ PNGS – Park Narodowy Gór Stołowych.

WSKAZANIE OBSZARÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ ŚCISŁĄ, CZYNNĄ ORAZ
KRAJOBRAZOWĄ

Lp.	Rodzaj ochrony	Lokalizacja ¹⁾	Powierzchnia ogółem w ha
1	Ochrona ścisła	Oddziały – 1i, j, m, 2a-h, j, l, m, 7l-o, r, 15a, d, f, 16a-c, f-i, k, l, 17a, b, j, l, p, t, 18g, 19b, 20fx, gx, ix, 23a-c, m-o, z, ax, cx, 25f-j, 26g-i, 27a-d, 28d, 33b-f, h, 34a-h, j, 35a-d, g-w, 37a-k, 38d, f, 42h, 44n, p, r-t, 45d, 46c, 47d, f, 57b, c, 76a-n, 83a-d, g, bx, 88c, g-k, m-o, 103a-c, g, h, 111a, b, 112a, 132d-h, k, m, n, 133j, 134d, g, i-n, 135a-l, 136b, 137a-c, g, 138d, g, 139a, b, f, k, l, 140a-c	771,00
2	Ochrona czynna	Oddziały – 1c-h,k,l, 2i,k, 3a-h, 4a-p, 5c, 6a-i,k,l 7a-k,p,s-w,y 8a,h-l,n, 9b-i, 10a-i, 11a-j, 12a-o, 13a-p, 14b-h, 15b,c, 16j,m, 17f,g,h,r,w,x,ax,dx,gx, hx 18a-f,h,j,k-m, 19a,c,f-r, 20a-c,f,j,k,r,cx,jx 21b-l,n,o, 22a-g,i-k, 23d-i,l,p-t,x,y 24a-c, 25b-d,k,l, 26b-f, 28a-c,f, 29a-j, 30a-f,h,i-m,o 31a,b,d-h, 32a-f,h-l, 34i, 36a-f, 37l-n, 38a-c,g, 39a-i, 40a-d,g-i, 41a-l,n-w, 42a,c,f,g,j,k, 43a-m,o-t,y,z 44a,c,f,k,m 45a-c,f,g, 46a,b, d-h, 47a-c,g-m, 48a-h, 49a-c,f-h, 50a,b,d,g-j, 51b-f,h, 52b-h, 53a-h, 54a-g, 55a-f, 56a-f, 57a,d-g, 58a-f, 59a-f, 60a-g, 61a-f, 62a-k, 63a-m, 64a-g, 65a-l, 66a-n, 67a-i,k-n,p, 68a-g, 69a-j, 70c-k, 71a-c, 72a-g,j-l,n-x, 73a-g, 74a-j, 75a-l, 77a-j, 78a,c-h,p-fx, 79a-h, 80a,c,d,h, i,k,m-s, 81b-k,m,n,p, 82a-h, 83h,j,l-o,r-w,x,y,ax,cx,fx,gx, 84a,b,d-k, 85a-l, 86a,c-j, 87a-p,s,w-bx, 88a,b,d,l, 89a-r, 90a-h, 91a-k, 92a-h, 93a-f, 94a-c, 95a-n, 96a-o, 97a-p, 98a-d, 99a-n, 100a-ax, 101a-d, 102a-g, 103d,f, 104a-f, 105a-l, 106a-k, 107a-c,f-h,k,l,n, 108a,b,d-h, 109a-d,g, 110a-h,j-t, 111c-h, 112b-k, 113a-d,i-o,r-t, 114a-d, 115a-d, 116a,c-i,k-o, 117a,c,d,g-dx,gx-ix, 118a-r, 119a-t, 120a-h, 121a-d,g-o, 122a-p, 123a-d, 124a-k, 125a-i, 126a-n, 127a-l, 128a-t, 129a-j, 130a-n,s, 132a,c,l, 133a-f,h,i, 134a,c,f, 136a,c, 137h-j, 138a,c,f, 139c,d,h,i,m, 140d-p, 141ab-ax,dx, 142a-d, 143a,b,c,f,g, 144a-g, 145a-r, 146a-i,k-p,s-z, 147a-g, 148a,b,d-j, 149a-n, 150a-h, 151a-l, 152a-l,n-p, 153a-j	4944,77
3	Ochrona krajobrazowa	1. Oddziały – 1a,b,n, 5a,b,d,f, 5Aa-c, 6j, 7x,z, 8b-g,m, 8Aa,b, 9a, 9Aa,b, 14a, 15g, 16d, 17c,d,i,k,m-o,s,y,z,bx,cx,fx, 17Aa-g, 18i,n, 19d, 20d,l,m-p,s-bx,dx,hx,kx,lx, 20Aa-zx,ay-zy, 20Ba-zx,ay-ky, 20Ca-px, 20Da-h, 21a,m,p, 21Aa-c, 22h, 22Aa-r, 23j,k,w,bx,dx, 23Aa-m, 23Ba-s, 25a, 26a, 30g,n, 31c, 32g, 33a,g, 34k,l, 35f, 40f, 41m,x-z, 41Aa, 42b,d, 43n,w,x,ax, 43Aa, 44b,d,g-i,l,o, 44Aa-h, 49d, 50c,f, 51a,g,i, 52a,i, 61g-k, 62l,m, 67j,o, 68h, 70a,b, 72h,i,m, 78b,h-o, 78Aa, 79i,j, 80b,f,g,j,l, 81a,l,o,r, 83f,i,k,p,z,dx,hx, 83Aa-g, 84c, 85l,m, 86b, 87r, 88f, 89Aa, 99o, 100bx,cx, 103i, 106l, 107d,i,j,m,o-s, 108c,i, 109f, 110i, 112l, 112Aa,b, 113f-	633,05

	h,p, 113Aa-hx, 116b,j, 117b,f,fx, 121f,p-w,x, 128w-z,ax, 130o-r, 131a-c, 131Aa-m, 132b,i,j, 133g, 134b,h, 135Aa-n, 136d, 137d,f,k, 138b,h, 139g,j, 139Aa, 141bx-hx, 143d, 146j,r, 148c, 151m-dx, 152m, 154Aa-d, 155Aa, 156Aa, 157Aa-d, 158Aa, 159Aa-g, 160Aa,b, 161Aa-c, 162Aa,b. 2. Działki o numerach – 110/3, 110/2, 111, 158/3 gm. Lewin Kłodzki, obr. Dańczów, 100 i 101 gm. Kudowa Zdrój, obr. Jakubowice, 32/2, 32/3, 32/4, 32/5, 34/1, 34/2, gm. Kudowa Zdrój, obr. Bukowina.	
Razem		6348,82

Objaśnienie:

- ¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz obwody ochronne podano zgodnie z mapą przeglądową Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15.000, według stanu na 1.01.2010 r. Podział na pododdziały oznaczone literą oraz obszary objęte ochroną częściową przyjęto zgodnie z mapą obszarów ochronnych Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15.000, według stanu na 1.01.2010 r. Mapy znajdują się w siedzibie Parku Narodowego Gór Stołowych, w miejscowości Kudowa-Zdrój.

USTALENIE MIEJSC UDOSTĘPNIANYCH W CELACH NAUKOWYCH, EDUKACYJNYCH, TURYSTYCZNYCH I SPORTOWYCH ORAZ MAKSYMALNEJ LICZBY OSÓB MOGĄCYCH JEDNOCZEŚNIE PRZEBYWAĆ W TYCH MIEJSCACH

I. Miejsca udostępniane w celach naukowych

Miejsce udostępniane ¹⁾	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
Obszar PNGS ²⁾	50

II. Miejsca udostępniane w celach edukacyjnych

Lp.	Miejsce udostępniane ¹⁾	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Ośrodek edukacyjny w siedzibie dyrekcji PNGS, oddział 151t	40 osób
2	Ekocentrum, oddział 151t	50 osób
3	Motylarnia, 151 t	8 osób
4	Stanowiska edukacyjne „Geoatrakcje Gór Stołowych”, oddziały – 29a, 106d, 97f, 44 d, 148 c	20 osób/stanowisko
5	Stanowiska edukacyjne na ścieżce edukacyjnej „Płazy”, oddziały 151 t, y, w, z, x, ax, bx, cx	5 osób/stanowisko
6	Miejsce kultu religijnego Krucza Kopa, oddział 145	100 osób

III. Miejsca udostępniane w celach turystycznych

Lp.	Miejsce udostępniane ¹⁾	Maksymalna ilość osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Błędne Skały, oddział 116	500 osób
2	Szczeliniec Wielki, oddziały – 41, 41A	500 osób
3	Miejsca postoju pojazdów na terenie PNGS: 1) parking w oddziale 148c, Obwód Ochronny Bukowina (Czerwona Skała); 2) parking w oddziale 133g, Obwód Ochronny Bukowina (polana YMCA); 3) parking w oddziale 116j, Obwód Ochronny Bukowina (parking przy Błędnym Skałach); 4) parking w oddziale 121f, Obwód Ochronny Bukowina (teren byłej jednostki wojskowej); 5) parking w oddziale 106l, f 79b, Obwód Ochronny Czerwona Woda (Parking Lisia Przełęcz I i II); 6) parking w oddziale 42g, Obwód Ochronny Szczeliniec – (Parking pod Szczelińcem); 7) parking w oddziale 50f, Obwód Ochronny Szczeliniec (Kształtna Łąka); 8) parking w oddziale 31c, Obwód Ochronny Szczeliniec (Parking Droga nad Urwiskiem); 9) parking w oddziale 35f, Obwód Ochronny Szczeliniec (Wodospady Pośny);	1600 osób

	10) parking w oddziale 621,m, Obwód Ochronny Czerwona Woda (Hutniczy Most).	
4.	Szlaki turystyczne – oddz. 2, 3, 4, 6, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 20A, 20B, 20D, 21, 22A, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 37, 38, 41, 43, 44, 44A, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61,62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 78, 79, 81, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 101, 103, 105, 106, 109, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 145, 146, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 158, 159, 161.	50 osób prowadzących psy na uwięzi i w kagańcu

IV. Miejsca udostępniane w celach sportowych

Miejsce udostępniane ¹⁾	Maksymalna ilość osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
Oddz. 2, 3, 4, 6, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 20A, 20B, 20D, 21, 22A, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 37, 38, 41, 43, 44, 44A, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61,62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 78, 79, 81, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 101, 103, 105, 106, 109, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 145, 146, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 158, 159, 161.	Do 500 osób

Objaśnienia:

- ¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz obwody ochronne podano zgodnie z mapą przeglądową Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000, według stanu na 1.01.2010 r. Podział na pododdziały oznaczone literą oraz obszary objęte ochroną częściową przyjęto zgodnie z mapą obszarów ochronnych Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000, według stanu na 1.01.2010 r. Mapy znajdują się w siedzibie Parku Narodowego Gór Stołowych, w miejscowości Kudowa-Zdrój.
- ²⁾ PNGS – Park Narodowy Gór Stołowych.